

OPIS DO KONCEPCJI
URBANISTYCZNO-ARCHITEKTONICZNEJ
ZAGOSPODAROWANIA I ZABUDOWY
CENTRUM GORZOWA WIELKOPOLSKIEGO

I.MIASTO

Opis i kontekst:

Gorzów Wielkopolski to jedną z dwóch stolic województwa lubuskiego, miasto o 750-letniej tradycji położone nad Wartą na granicy dwóch krain geograficznych: Równiny Gorzowskiej i Kotliny Gorzowskiej. Położone w odległości 53 km od granicy z Niemcami i około 135 km Berlina. Do Warszawy jest 448 km, natomiast siedziba władz samorządowych województwa lubuskiego znajduje się w oddalonej o 112 km Zielonej Górze. Miasto leży w granicach historycznej ziemi lubuskiej.

Powierzchnia miasta: 86 km²

Liczba mieszkańców: 125157 (stan z dnia 31.12.2008)

Potencjał

Gorzów jest miastem stosunkowo niewielkim, jak na stolicę województwa. Właśnie to można uczynić jego atutem. Jest to miasto dostępne, bez wielkich korków, oferujące ogromną ilość atrakcji z dziedziny sportu i rekreacji. Jest miastem, w którym można wieść spokojne życie, jednocześnie będąc w centrum wydarzeń kulturalnych i biznesowych. Nie jest miastem dla ludzi, dla których liczy się tylko kariera, jest miastem dla ludzi, którzy cenią spokój, są przywiązani do swoich bliskich, kochają sport i są dumni ze swoich drużyn. Czerpią radość z prostych rzeczy. Być może o tym nie wiedzą ale wiodą "słów life" - życie bez pośpiechu.

Rozwój miasta

Lokację miasta Nowy Landsberg nastąpiła w roku 1257 na prawie niemieckim. Początkowo miasto zagęszczało się w obrębie murów obronnych. Po ich wyburzeniu rozwój nastąpił początkowo głównie na prawym brzegu Warty, z czasem także na lewobrzeżnych terenach. Zniszczenia II wojny światowej i odbudowa miasta całkowicie ignorująca średniowieczną strukturę zabudowy zaowocowały m.in. wprowadzeniem obcej typologii zabudowy do centrum miasta i niekonsekwentnym poprowadzeniem fasad ciągów przestrzeni publicznych. Spowodowało to zahwianie zrównoważonego rozwoju przestrzennego centrum miasta oraz rozproszenie życia publicznego.

Zagadnienia problematyczne, wymagające rozwiązania w nowej koncepcji

Tkanka urbanistyczna centrum nigdy nie została kompletnie odbudowana. Przestrzeń miasta została pofragmentowana przez infrastrukturę drogową. Usługi i handel zostały zdecentralizowane i ulokowane poza obrębem ścisłego centrum (Astana, Nova Park). Obszar centrum wykazuje brak magnesu ekonomicznego.

Cele

Należy stworzyć nową jakość przestrzeni miejskiej, wykreować miejsce z którym mieszkańcy będą się utożsamiać. Ważnym założeniem jest przywrócenie śródmieściu centrum, miejsca aktywności społecznej, należy uczynić je bardziej atrakcyjnym estetycznie i programowo. Przestrzenie publiczne należy zrewitalizować i połączyć ciągami pieszymi. Także infrastruktura samochodowa wymaga przekształceń, ruch samochodowy w centrum powinien być ograniczony i nie powinien kolidować z ciągami pieszymi. W centrum brakuje miejsc parkingowych, aby rozwiązać ten problem należy szukać alternatywnych opcji (parkingi podziemne, np. pod płytą rynku).

Co za tym idzie, powinno się większą uwagę skupić na transporcie publicznym jego standardzie i dostępności oraz ruchu rowerowym (wydzielenie ścieżek rowerowych).

II.KONCEPT - integralne centrum dla miasta.

Założeniem nadrzędnym jest rozpoczęcie procesów rewitalizacyjnych celem wykreowania integralnego ośrodka śródmiejskiego. Wytworzenie struktury zespalającej miasto w wymiarze przestrzennym i społecznym. Myśląc o problemie zespolenia centrum, identyfikujemy warstwy urbanizacji, których analiza pozwala na wyłonienie działań niezbędnych do podjęcia.

Poza standardową procedurą analizy poszczególnych kwartałów, i podjęcia starań „oczyszczenia”, poszukujemy projektów do realizacji. Projektów, które przyczynią się do wykreowania atrakcyjnego centrum, czytelnego w percepcji. Projektów wykorzystujących potencjał lokalizacyjny i przestrzenny miasta oraz możliwości prawne i ekonomiczne realizacji. Identyfikując poszczególne działania, zakładamy sukcesywne, konsekwentne i długo trwale proces, mając przy tym za cel nadrzędny poprawę jakości życia.

Koncepcja realizacji zieleni

Rozwój miasta Gorzowa Wlkp. następował w ścisłym związku z przekształceniami dolin rzecznych, co nadało im status stałych elementów kompozycji urbanistycznej. Dynamiczny proces urbanizacji sprawił natomiast, że ciekii Warty i Kłodawki stały się głównym nośnikami układu zieleni miasta.

Istotnym elementem zrównoważonego rozwoju miasta, w tym zapewnienia wysokiej jakości środowiska dla mieszkańców, jest zapewnienie kontynuacji i wzmocnienia zieleni w mieście. Stąd, proponuje się utworzenie nadrzędnego elementu - „rusztu” stanowiącego swoistego rodzaju kręgosłup dla struktur zieleni w mieście.

Koncepcja sieci transportu kołowego

Układ komunikacyjny miasta zbiega się dośrodkowo w strefie centralnej. Wzmoczona kumulacja ruchu wpływa niekorzystnie na przestrzeń centrum miasta.

Rozwiązaniem proponowanym zamiennie jest utworzenie systemu zhierarchizowanych ciągów komunikacyjnych umożliwiających pozostawienie strefy centralnej - historycznego śródmieścia, wolnego od ruchu samochodowego i jego degradującego wpływu na główne przestrzenie publiczne. Zabieg wprowadzenia ruchu kołowego pod płytę rynku, stworzy także szansę wykreowania odpowiedniej jakości wnętrza urbanistycznego stanowiącego element zespalający miasto zarówno w wymiarze przestrzennym jak i społecznym.

Koncepcja urbanistyczna

Rozwój Historyczny śródmieścia następował stopniowo, wydzielając pięć zarysowanych w morfologicznym planie miasta jednostek. Historyczne centrum miasta (po obrysie średniowiecznych murów), przedmieścia: młyńskie i santockie, zawarcie oraz rozplanowane w XIX wieku „Nowe Miasto” (zwane potocznie Kwadrat).

Powojenna odbudowa oraz prowadzona polityka przestrzenna w drugiej połowie XX wieku spowodowały ujednoczenie artykulacji przestrzennej śródmieścia, z nieznacznym tylko zachowaniem odrębnego charakteru Zawarcia i Nowego Miasta.

Projektując Śródmieście jako silny układ centralny proponuje się zarysowanie poszczególnych jego składowych, celem wprowadzenia uporządkowanej różnorodności oraz utrzymania historycznych tożsamości lokalnych obszarów.

III.OPIS POSZCZEGÓLNYCH ELEMENTÓW

PROJEKT 1: RYNEK

„Urbanistyczny ogród” w założeniu ma pełnić funkcję placu reprezentacyjnego, który z jednej strony będzie stanowił wizytówkę miasta, nawiązującą do jego charakteru, z drugiej natomiast, jako przestrzeń publiczna, pełnić będzie misję starożytnej agory - salonu miasta, miejsca spotkań ludzi.

Rynek to serce miasta, symbol jego witalności. Jest to miejsce, które musi przyciągać mieszkańców i przyjezdnych, nie tylko walorami estetycznymi przestrzeni, ale również ciekawym programem komercyjno-kulturalnym.

Mediateka, restauracje, sklepy, różnorodne usługi uczynią to miejsce na powrót tętniącym życiem.

Forma placu ma stanowić charakterystyczną przestrzeń zespalającą całe miasto, z którą Gorzów będzie kojarzony. Ludzka skala, wszechobecna zieleń, zastosowane na posadzce i fasadach materiały oraz detale placu mają odzwierciedlać charakter miasta. Miasta przyjaznego ludziom, miasta położonego w zieleni, miasta wypoczynku, sportu i kontaktu z przyrodą. Płaszczyzna placu przybierają formę mozaiki urbanistyczno-krajobrazowej, nawiązując do motywów botanicznych, podkreśla silny związek Gorzowa z otaczającą miasto naturą.

„Koniczyny” czyli nietypowe kwietniki służące również jako ławki, oprócz funkcji pragmatycznej stanowić będą charakterystyczny detal placu, wzbogacony o walory zapachowe posadzonych w nim ziół i kwiatów. Kwietniki nie są przytwierdzone na stałe do posadzki placu, w razie potrzeby przestrzeni na placu w celu zgromadzeń, koncertów itp. kwietniki można zdemontować.

Element wiat powtarzający się w przestrzeni centrum kilkakrotnie będzie pełnić różnorodną funkcję, chronić przed deszczem lub nadmiernym słońcem, służyć jako przystanek, kiosk, przesłaniać wyjście z parkingu podziemnego znajdującego się pod placem.

Zabudowa wokół placu projektowana w nurcie „sustainable building”, będzie nowoczesnością ekonomiczną i estetyczną zabudową apartamentową z usługami w parterze. Fasady od strony placu bardziej zamknięte, urbanistyczne, lekko artykułowane, cechować będzie jednolitość w różnorodności: każdy budynek będzie stanowić osobną jednostkę, jednakże w kładzie całej fasady rynku będzie zachowywać wspólny kod materiałowo-kolorystyczny (materiały wykończeniowe elewacji: drewno, szkło i metal)

Od strony zielonego dziedzińca wewnątrz-kwartalowego, fasady będą bardziej otwarte, przeszklone i wyposażone w tarasy.

PROJEKT 2: NABRZEŻE (GORZÓW WATERFRONT)

Nabrzeże Gorzowa, z bulwarem nadwarciańskim i jedynym w swoim rodzaju wiaduktem kolejowym usytuowanym wzdłuż rzeki stanowi potencjał dla wykreowania klarownego w przestrzeni symbolu miasta.

Miejsce to powinno być zaakcentowane wysokiej jakości architekturą. Proponujemy usytuowanie obiektów o niewielkiej skali, pełniących funkcję rekreacyjną - usługową. Powinny być to budynki wyróżniające się formą a ich projekty mogłyby powstać jako wynik międzynarodowych konkursów, na które winni być zapraszani znani w kraju i za granicą architekci. Można by w ten sposób uzyskać tzw. „efekt Bilbao” - miasto staje się atrakcyjne dla odwiedzających ze względu na ciekawą architekturę współczesną.

Bulwary nadwarciańskie położone przy centrum pełnią funkcję reprezentacyjną która jest wzbogacona o funkcje rekreacyjne związane ze sportami kajakowymi, umieszczone na drugim, bardziej swobodnym, brzegu rzeki - Zawarcu.

Nisze wiaduktu kolejowego powinny zostać w miarę możliwości otwarte, aby nie ograniczać komunikacji pieszej między centrum miasta i bulwarem.

PROJEKT 3: KLAPKA PIESZA I SCHODY DONIKĄD

Gorzów miasto zielone

Gorzów jest miastem, którego mieszkańcy bardzo cenią sobie tereny zielone i rekreacyjne. Parki są dumą miasta. Oprócz ładnego parku Wiosny Ludów, zwanego przez mieszkańców "Parkiem Róż", okalającego malowniczy staw, charakterystycznym miejscem jest Park Zacisze, do którego prowadzą z centrum kultowe w Gorzowie "schody do nikąd". Schody do nikąd

Schody te, z których szczytu roztacza się panorama centrum miasta, stały się swoistą wizytówką Gorzowa. Można z nich podziwiać dwa największe zabytki - katedrę oraz mury obronne. Obecne schody popadają w ruinę i wstęp na nie jest zabroniony. Wydaje się iż to miejsce zasługuje na wyróżnienie mocną formą w przestrzeni, która mogłaby jednocześnie kontynuować trochę magiczną ideę schodów "donikąd" i stać się jedną z wizytówek miasta, podkreślającą połączenie centrum z zielenią. Stworzenie kładki pieszej nad arterią ulicy Jagiellończyka pozwoliłoby na lepsze skomunikowanie parku z centrum miasta i jednocześnie ukształtowanie miejsca spacerowego, umożliwiającego podziwianie murów obronnych z góry w całej ich okazałości. Śmiała forma kładki mogłaby rozdzielać się na dwa elementy - bardziej tradycyjne przejście nad arterią komunikacyjną oraz strzelisty, ostry element wybijający się w górę i kończący się martwym punktem tuż nad murami, zwany przekornie "kładką donikąd". Taki abstrakcyjny element mógłby wyróżnić Gorzów i zwrócić na miasto uwagę np. środowiska artystycznego czy architektonicznego. Konieczna jest oczywiście także rewitalizacja terenu schodów. Proponujemy jednak zachowanie w tym miejscu schodów, być może w zmienionej formie, a na ich szczycie, a także na poszczególnych niższych tarasach, lokalizowanie mniejszych, tworzących kompozycyjną całość obiektów - np. przeszklonych galerii sztuki lub lokali. Planty / pas zieleni wzdłuż rzeki Kłodawki

Proponujemy wzbogacenie zieleni miejskiej i podkreślenie znaczenia terenów parkowych dla mieszkańców przez rewitalizację i wprowadzenie nowych odcinków swoistych Gorzowskich Plant okalających mury obronne (zachowane oraz podkreślone w przestrzeni miejsce ich dawnego przebiegu. Należałoby odnowić istniejące już odcinki wzdłuż murów, podkreślić ich liniowe połączenie z ciągnącym się po drugiej stronie ulicy Chrobrego parkiem i zrewitalizować odcinek na ulicy Strzeleckiej. Następnie park mógłby przeciąć ciąg pieszy przy ulicy Sikorskiego i zejść w dół przebudowanym kwartałem między ulicami Młyńską i Garbary. Na tym terenie można by zlokalizować ciąg atrakcji, budynków o funkcji rekreacyjnej, a także obiektów otwartych, który prowadziłby aż do bulwaru nad Wartą i zachęcał do przemierzenia tej ścieżki.

PROJEKT 4: PLAC TEATRALNY

Teatr pełni ważną rolę w świadomości gorzowian. Co roku w listopadzie odbywają się tu ogólnopolskie spotkania teatralne, które cieszą się ogromnym uznaniem mieszkańców. Budynek teatru im. Juliusza Osterwy jest atrakcyjny na tle innych zabytków Gorzowa, choć jego bryła nie jest wystarczająco monumentalna jak na znaczenie jakie odgrywa w życiu kulturalnym miasta. Nadaniu większej mocy temu miejscu przyczyni się stworzenie placu przed teatrem. Dwie zamknięte pierzeje po obu stronach kadrują widok na elewację teatru, natomiast czwarta pierzeja otwiera się widokiem na Wartę. Połączenie z bulwarem zapewni kładka piesza nad arterią komunikacyjną i nasypem kolejowym. Naturalne zagłębienie ulicy można wykorzystać na zjazd do umiejscowionego pod placem parkingu podziemnego obsługującego teatr, którego brak jest obecnie bardzo dotkliwy.

Plac Teatralny mógłby zostać zwieńczeniem bulwaru nad Wartą oraz stać się ważnym elementem wschodniej części śródmieścia, w której skupiają się funkcje kulturalno - edukacyjne (Centrum Edukacji Artystycznej z filharmonią, muzeum, teatr, szkoła muzyczna, wyższa uczelnia). Funkcje te mogłoby uzupełnić przeznaczenie dawnego budynku szpitala przy ul. Warszawskiej na funkcję edukacyjną.

Proponujemy połączenie placu teatralnego z pieszą kładką nad rzeką z mieszczącym się po przeciwnej stronie budynkiem domu kultury.

PROJEKT 5: KOMPLEKS ZESPOLONYCH DWORCÓW

Dworce autobusowe i kolejowe pełnią ważną funkcję reprezentacyjną w mieście. Konieczna jest modernizacja, lub budowa nowych obiektów dworców połączonych funkcjonalnie, wraz z wykreowaniem klarownej przestrzeni publicznej w postaci placu przed kompleksem dworców. Proponujemy wybudowanie nowoczesnych zadaszeń nad peronami. W tej części miasta może być zlokalizowane przyszłe centrum konferencyjne - biznesowe.

PROJEKT 6: NOWY URZĄD MIASTA NA ZAWARCIU

Wprowadzenie obiektów o funkcjach administracyjnych i handlowo-usługowych na teren Zawarcia pozwoli na rewitalizację tej części miasta - przyciągnie ludzi, co uczyni ją bardziej bezpieczną. Proponujemy zlokalizowanie urzędu miasta na osi północ-południe jako przeciwwagę dla gmachu Urzędu Wojewódzkiego. Jest to dogodna lokalizacja ze względów komunikacyjnych - nie jest bardzo oddalona od ścisłego centrum miasta, a jednocześnie pozwala na zaprojektowanie dogodnych i dostępnych parkingów.